

ACADÈMIA DE MÚSICA DE LA CASA DE CARITAT
BARCELONA

TEORIA DE LA MÚSICA

(PRIMERA PART)

JOAN B. LAMBERT

BARCELONA
IMPRESA DE LA CASA DE CARITAT
MONTALEGRE, 5
1919

ACADÈMIA DE MÚSICA DE LA CASA DE CARITAT
BARCELONA

TEORIA DE LA MÚSICA

(PRIMERA PART)

JOAN B. LAMBERT

Joanna Castella
[Signature]

R. 14787

BARCELONA
IMPRESA DE LA CASA DE CARITAT
MONTALEGRE, 5
1919

INSTITUTO DE MÚSICA DE LA CASA DE CARITAT
BARCELONA

TEORIA DE LA MÚSICA

PRIMERA PART

JOHN B. LAMBERT

BARCELONA
INSTITUTO DE LA CASA DE CARITAT
MONTANERES
1878

TEORIA

1*

- ¿Què és Música?
- L'art dels sons.
- ¿De què ens valem per a representar els sons?
- De signes; principals els uns i secundaris els altres.
- ¿Quants i quins són, els principals?
- Quatre: Les notes, les claus, els silencis i les alteracions.
- ¿Quins són els secundaris?
- El punt, el doble punt, el treset, el siset, la lligadura, etc.
- ¿Quines són les notes musicals?
- Do, re, mi, fa, sol, la, si.
- ¿On s'escriuen els signes musicals?
- En el pentagrama.
- ¿Què és el pentagrama?
- Una pauta composta de cinc ratlles horitzontals i paral·leles, i dels quatre espais que entre elles es formen.

* Es deixa a la discreció i arbitri dels mestres el referent als exemples il·lustratius de la present obra.

- *¿Com es compten les susdites ratlles i espais?*
 - De baix a dalt.
 - *¿Què són ratlles addicionals o suplementàries?*
 - Unes curtes ratlles que, escrivint-se sobre o sota el pentagrama, prolonguen sa extensió. S'anomenen *superiors* o *inferiors*, segons estiguin escrites a dalt o a baix del pentagrama, i s'usen en totes les claus.
 - *¿Com es compten les ratlles addicionals?*
 - Començant per la més pròxima al pentagrama.
- (Exemples.)

2

- *¿Quantes i quines són les figures musicals?*
 - *Set : Rodona, blanca, negra, corxera, semicorxera, fusa i semifusa.*
 - *¿De quantes maneres poden escriure's les corxeres, semicorxeres, fuses i semifuses?*
 - De dues; amb *ganxets* i amb *barres*.
 - *¿Què indiquen les diferents figures de les notes?*
 - La duració que correspon a cada una.
 - *¿I sa diferent posició en el pentagrama?*
 - El so propi de cada una.
- (Exemples.)

3

- *¿Quina és la figura que representa la unitat de valor?*
- La rodona.
- *¿Quina valor correspon a les altres figures, respecte al de la unitat?*
- A la blanca li correspon la *meitat*; a la negra, un *quart*; a la corxera, un *octau*; a la semicorxera, un *setzau*; a la fusa, un *trentadosau*, i a la semifusa, un *seixantaquatrau*.

4

— *¿En quin ordre han d'estar les notes per a formar una sèrie ascendent?*

— En l'ordre exposat : *Do, re, mi, fa, sol, la, si.*

— *¿I per a formar la descendent?*

— *Si, la, sol, fa, mi, re, do.*

— *¿Com se'n diu de la distància que separa dues notes del mateix nom i corresponents a dues sèries immediates?*

— *Octava.*

— *¿Què és interval?*

— La distància que va d'un so a l'altre.

— *¿Com es compten els intervals?*

— Començant pel so més baix, al que se li dona el número 1; prenent dit so per punt de partida es segueix numerant totes les notes fins arribar al so més alt; el número corresponent a dit so serà el de l'interval.

— *¿Què és invertir intervals?*

— Canviar la posició de llurs notes, fins aconseguir que el so més baix sigui el més alt, o al revés.

— *¿Com s'anomenen els intervals, segons la posició de les notes que els componen?*

— En *ascendents*, quan van del so greu a l'agut, i en *descendents*, quan van al revés; en *senzills*, quan no excedeixen de l'extensió d'octava, i en *compostos*, quan en passen; en *harmònics*, quan els sons es fan sentir junts, i en *melòdics*, quan es fan sentir per separat; *conjunts*, quan els susdits són immediats, i *separats*, quan no ho són.

— *¿Què és uníson?*

— Dues o més notes iguals en nom i en so.*

(Exemples.)

* La qualificació dels intervals es veurà en la segona part.

5

- *¿Què és clau, i per què serveix?*
— *Clau* és un signe que es col·loca al principi de tota obra musical i en una de les ratlles del pentagrama, determinant així el nom i so de les notes.
- *¿Quantes i quines són les claus?*
— *Tres*, i en *vuit* posicions distintes : *Clau de sol*, en 1.ª i 2.ª ratlla; *clau de do*, en 1.ª, 2.ª, 3.ª i 4.ª, i *clau de fa*, en 3.ª i 4.ª.
- *¿Què indica el nom de la clau?*
— Indica que les notes que estiguin en sa mateixa ratlla portaran el mateix nom d'ella.
- *¿Per què hi ha necessitat de diferents claus?*
— Per a evitar l'ús excessiu de les ratlles addicionals i per al transport.
- *¿Quines són les claus més usades?*
— Les de *sol* en 2.ª (ratlla) i la de *fa* en 4.ª.
- *¿Quina és, doncs, la col·locació de les notes dins el pentagrama i en clau de sol en 2.ª?*
— Sobre les ratlles : *Mi, sol, si, re, fa*; dintre els espais : *fa, la, do, mi*.
- *¿Y en clau de fa en 4.ª?*
— Sobre les ratlles : *Sol, si, re, fa, la*; dintre els espais : *la, do, mi, sol*.
- (Exemples.)

6

- *¿Què són pauses o silencis?*
— Uns signes que indiquen interrupció en el so.
- *¿Quantes i quines són?*
— Són *set*, i tenen els mateixos noms i valors que les

figures a què es refereixen; per tant, hi ha *pausa* (o silenci) de *rodona*, de *blanca*, de *negra*, de *corxera*, de *semicorxera*, de *fusa* i de *semifusa*. Com s'ha dit, la *pausa* té la mateixa valor que la nota a què correspon.

(Exemples.)

7

— *¿Què es escala model?*

— La que es forma partint de la nota *do*, en sentit ascendent o descendent i sense emprar cap alteració. Ha de completar la sèrie de notes que la componen un altre *do* a l'*octava* del primer.

— *¿Com s'anomenen les distàncies majors que van d'un so a l'altre immediat?*

— *Tons.*

— *¿I les menors?*

— *Semitons.*

— *¿Entre quines notes es troba la distància de to en l'escala model?*

— De *do* a *re*, de *re* a *mi*, de *fa* a *sol*, de *sol* a *la*, i de *la* a *si*.

— *¿Y la de semitò?*

— De *mi* a *fa* i de *si* a *do*.

(Exemples.)

8

— *¿Quin és l'objecte del punt?*

— Afegir a la nota o *pausa* anterior la meitat de sa natural duració.

— *¿Per què serveix un segon punt?*

— Per a afegir a la nota la quarta part de sa valor natural, o sigui la meitat justa del primer punt.

(Exemples.)

9

— *¿Què és lligadura?*

— Un signe en forma de corba que serveix per a ajuntar dues o més notes del mateix nom i so, articulant solament la primera.

— *¿Quantes lligadures es necessiten per a lligar diferents notes d'un mateix nom i so?*

— Tantes com notes s'hagin de lligar, menys una.

(Exemples.)

10

— *¿Què és treset?*

— La divisió ternària d'una figura de nota.

— *¿Com s'indica?*

— Amb la xifra 3 col·locada sobre o sota les notes que constitueixen el grup.

— *¿Han de formar sempre el treset tres figures iguals?*

— No sempre; pot també formar-se de dues o més, mentre sumades llurs valors donin el total de la valor del treset.

— *¿A quina figura equival el treset?*

— A la valor d'una figura de l'espècie immediata anterior.

(Exemples.)

11

— *¿Què és siset?*

— La reunió de dos tresets de la mateixa espècie.

— *¿Com s'indica?*

— Posant un 6 sobre o sota del grup.

— *¿Quina valor té?*

— La de dues figures de l'espècie immediata anterior.

— *¿Què ha de tenir-se en compte per quant a l'execució d'un grup de sis figures en siset, o les mateixes en treset?*

— Que en forma de *siset* s'han d'accentuar de tres en tres notes, i en forma de *treset* de dues en dues.

(Exemples.)

12

— *¿Què és compàs?*

— La mesura musical mitjançant la qual ens valem per a donar a les figures llur corresponent duració.

— *¿Quin signe indica l'haver-se completat la valor d'un compàs?*

— La ratlla divisòria, que és una línia que travessa el pentagrama perpendicularment.

— *¿Com s'indiquen els compassos?*

— Mitjançant xifres col·locades en forma de quebrat i després de l'armadura de la clau (en cas d'haver-n'hi), o després de la clau, senzillament.

— *¿Què indiquen les xifres del compàs?*

— La superior, indica el nombre de valors que han de completar el compàs, i l'inferior, la qualitat de les mateixes.

— *¿Hi ha algun compàs que s'indiqui amb un senyal convencional en lloc del quebrat?*

— Sí, senyor; el $\frac{2}{2}$ (*dos per dos*) i el $\frac{4}{4}$ (*quatre per quatre*), els quals s'acostumen a indicar amb una C (lletra C travessada per una ratlleta) i amb una senzilla C respectivament.

(Exemples.)

13

— *¿En quantes fraccions pot dividir-se un compàs, i com s'anomenen?*

- En *dues*, *tres* i *quatre*, i s'anomenen *temps*.
- *¿Quantes menes de temps hi ha?*
- *Dues* : *febles* i *forts*.
- *¿Quins són els temps forts?*
- El *primer* de tots els compassos i el *tercer* dels compassos de quatre, encara que aquest no té la importància del primer.
- *¿Poden també els temps descompondre's en fraccions?*
- *¿Sí*, senyor; les quals s'anomenen *parts*.
- *¿Quines són les parts fortes dels temps?*
- La *primera* de cada un d'ells.
- *¿Quan és que es diuen binaris els temps?*
- Quan són divisibles per dos.
- *¿I quan ternaris?*
- Quan ho són per tres.
- *¿Com se'n diuen dels compassos els temps dels quals són binaris?*
- *Senzills* (o simples).
- *¿I quan són ternaris dits temps?*
- Llavors, *compostos*.

(Exemples.)

14

- *¿Què representa la xifra superior en els compassos simples o senzills?*
- El número de temps.
- *¿I la xifra inferior?*
- La figura que val un temps.
- *¿Quines són les xifres superiors pròpies dels compassos simples?*
- El 2, el 3 i el 4.
- *¿Quins són els compassos simples més en ús?*
- Els que es componen d'una negra en cada temps, el $\frac{3}{8}$ i el $\frac{2}{2}$.

— *¿Què representa la xifra superior en els compassos compostos?*

— El nombre de terceres parts en què es divideix el compàs.

— *¿I la inferior?*

— La figura que val una tercera part de temps, tres de les quals en formaran un.

— *¿Quines són les xifres superiors pròpies dels compassos compostos?*

— El 6, el 9 i el 12.

— *¿Quins són els compassos compostos més en ús?*

— Els que contenen una negra amb punt en cada temps.

(Exemples.)

15

— *¿Què és sincopa?*

— Un so que, començant en un temps o part de temps feble, es prolonga fins a temps o part de temps fort.

— *¿En quantes classes es divideix?*

— En dues : en regular i irregular.

— *¿Quan és regular?*

— Quan les dues parts que la formen són de la mateixa duració.

— *¿I quan irregular?*

— Quan les dues parts que la formen són de diferent duració.

— *¿Què és contratemps?*

— El so que, precedit d'una pausa, ocupi un temps o part d'un temps feble, acabant o morint precisament en el mateix temps o part en què hagi començat.

— *¿En quantes classes es divideix?*

— En dues : en regular i irregular.

— *¿Quan és regular i quan irregular?*

— És regular, quan les pauses d'abans i després de la nota que forma el contratemp són de la mateixa duració. És irregular, quan les susdites pauses són de diferent valor una de l'altra.

(Exemples.)

16

— *¿Què és moviment melòdic?*

— La successió de dos o més sons diferents.

— *¿Quan es diu que és conjunt?*

— Quan es forma per graus immediats.

— *¿I quan, disjunt o separat?*

— Quan es forma per graus no immediats.

(Exemples.)

17

— *¿Què són alteracions?*

— Uns signes que es posen davant de les notes modificant llur so en un o dos semitons sobre o sota.

— *¿Quantes i quines són?*

— *Cinc : sostingut, bemoll, bequadro, doble-sostingut i doble-bemoll.*

— *¿Quin és l'efecte de cada una de elles?*

— El sostingut *puja un semitò* el so de la nota; el bemoll el *baixa també un semitò*; el doble-sostingut el *puja dos semitons*, i el doble bemoll el *baixa també dos semitons*. El bequadro *destrueix l'efecte de totes elles*.

— *¿Com s'anomenen, a més, les alteracions, segons llur col·locació?*

— Quan estan col·locades immediatament després de la

clau, són *l'armadura*, i quan davant mateix de les notes, *accidentals*.

— *¿Què s'ha de tenir en compte al fer ús de les alteracions accidentals?*

— Que son efecte interessa a totes les notes del mateix nom i dintre el mateix compàs, encara que es trobin a distinta octava, persistint llur efecte mentre no es presenti altra alteració en la mateixa nota.

(Exemples.)

18

— *¿Què és escala diatònica?*

— Una successió de sons que puja o baixa per graus conjunts i conforme a les lleis de la tonalitat.

— *¿Com s'anomenen els diferents graus que formen l'escala?*

— *Graus.*

— *¿I les distàncies que es formen entre ells?*

— A la més gran (sempre per graus conjunts) se li diu *to*, i *semitò* a la més petita. (Recordi's el cap. 7.)

— *¿Poden formar-se escales a base de qualsevol nota?*

— Sí, senyor; mentre els tons i semitons que les constitueixen estiguin entre els mateixos graus que en l'escala model.

— *¿Com es divideix el to?*

— En *dos semitons* : dits *cromàtic* l'un i *diatònic* l'altre.

— *¿Què és semitò cromàtic?*

— El que està entre dues notes del mateix nom, apareixent alterada una de elles.

— *¿Què és semitò diatònic?*

— El que està entre dues notes de diferent nom.

19

- *¿Què és tonalitat o to?**
- El conjunt de sons que formen una escala.
- *¿Quin nom es dóna a cada un de sos graus?*
- Al primer, *tònica*; al segon, *supertònica*; al tercer, *mediant*; al quart, *subdominant*; al cinquè, *dominant*; al sisè, *superdominant*; al setè, *sensible*, i al vuitè, *octava* o *tònica*.
- *¿Quins són els graus més importants d'una tonalitat?*
- El primer, *quart* i *cinquè*, els quals se'ls anomena notes o graus tonals.

(Exemples.)

20

- *¿Què és modo?*
- La manera d'ésser d'una escala diatònica.
- *¿Quants modos hi ha?*
- Dos : *major* i *menor*.
- *¿En què es diferencia el modo major del menor?*
- En la diferent posició dels semitons, ja que en el major estan entre el *tercer* i *quart* i *setè* i *vuitè*, i en el menor, entre el *segon* i *tercer*, *cinquè* i *sisè*, i *setè* i *vuitè* graus.
- *¿Com s'anomenen el tercer i sisè graus?*
- Notes modals, perquè determinen el modo.

(Exemples.)

21

- *¿Què és armadura?*
- El conjunt d'alteracions que es col·loquen després de la clau.

* Observi's al deixeble que el mot *to* pot tenir dues significacions.

- *¿Quin ordre guarden els sostinguts en l'armadura?*
— *Fa, do, sol, re, la, mi, si.*
— *¿I els bemolls?*
— *Si, mi, la, re, sol, do, fa.*
— *¿I els bequadros?*
— Segueixen l'ordre dels sostinguts o dels bemolls, segons tractin de destruir l'efecte d'uns o d'altres.
— *¿Què indiquen les alteracions de l'armadura?*
— Que son efecte ha de persistir mentre altres alteracions no la modifiquin.
— *¿Què més indica l'armadura?*
— El *to* en què està escrita una composició.
(Exemples.)

22

- *¿Com es coneix el to quan l'armadura és formada per sostinguts?*
— Pujant un semitò diatònic de l'últim sostingut trobarem el to major; i baixant un to del susdit sostingut, el to menor.
— *¿Com es coneix el to quan l'armadura és formada per bemolls?*
— Baixant dos tons i un semitò diatònic de l'últim bemoll trobarem el to major, i pujant dos tons del mateix bemoll, el to menor.
— *¿Com se sap si el to és major o menor?*
— Observant si el cinquè grau (dominant) de l'escala major està alterat per un semitò ascendent, en el qual cas, quasi per segur, serà modo menor.

23

- *¿Què són escales relatives?*
 - Dues escales, una major i altra menor, que tenen la mateixa armadura, però no la mateixa tònica.
 - *¿A quina distància es troba la tònica d'un to major amb relació a la tònica de son relatiu menor?*
 - A la d'un to i semitò diatònic més alta.
- (Exemples.)

24

- *¿Què és modulació?*
 - El canvi de to o modo.
 - *¿De quantes maneres pot ésser?*
 - De dues : *accidental* i *definitiva*.
 - *¿Quan és accidental?*
 - Quan una o més alteracions no pròpies del to del qual es modula apareixen determinant una nova tonalitat.
 - *¿Quan és definitiva?*
 - Quan canvia l'armadura.
 - *¿Què indica modulació en l'armadura?*
 - La presència de la del nou to i la destrucció, mitjançant bequadros, de les alteracions que no li sien pròpies.
- (Exemples.)

25

- *¿Entre les diferents formes d'escales menors, quines són les més corrents?*
- L'*harmònica* i la *melòdica*.

— *¿En què es diferencien l'una de l'altre?*

— En què l'*harmònica* té tres semitons diatònics col·locats entre els graus *segon, tercer, cinquè, sisè, setè i vuitè*, pujant i baixant; i la *melòdica* en té dos (semitons s'entén), *diatònics* també, i col·locats entre els graus *segon, tercer, setè i vuitè*, pujant; i *sisè, cinquè, tercer i segon*, baixant.

(Exemples.)

26

— *¿Què és enharmonia?*

— L'aproximació de dues notes, mitjançant accidentals, fins a fondre llurs sons en un so únic.

— *¿Quin nom tenen les notes que la formen?*

— *Enharmòniques.*

(Exemples.)

27

— *¿Què són grups irregulars?*

— Els que, compostos d'indeterminat número de notes, la suma total no sigui divisible en meitats ni en terços.

— *¿Quan són excedents?*

— Quan el nombre de notes sobrepassa a l'equivalència de la figura unitat, sense arribar al nombre que en correspondria en la figura següent.

— *¿Quan són deficientes?*

— Quan el nombre de notes no arriba a l'equivalència de la figura unitat, sense arribar tampoc al nombre que en correspondria en la figura anterior.

— *¿Què és dosillo i quatrillo?*

La divisió binària o quaternària d'una figura de nota amb punt, empleant-se tan sols en els compassos compostos per a convertir en binaris els temps ternaris.

(Exemples.)

28

— *¿Què és moviment?*

— El grau de lentitud o velocitat, màxim o mínim, amb què es tracta d'executar una obra musical.

— *¿Com s'indica el moviment?*

— Mitjançant paraules, gairebé sempre italianes, escrites al principi de l'obra : Les principals, són : *Largo* (llarg), *lento* (lent), *adagio* (menys lent que lent), *andante* (quasi moderat), *moderato* (moderat), *andantino* (més viu que andante), *allegro* (alegre), *presto* (de pressa), *prestissimo* (molt de pressa).

— *¿Quins són els termes que s'acostumen a col·locar en el transcurs d'una obra alterant son moviment?*

— *Animatto* (animat), *più mosso* (més viu), *rallentando* (moderant) *ritenuto* (retingut) i *ad libitum* i *a piacere* (a caprici).

— *¿Quins són els termes generalment més usats per a tornar al moviment regular de la composició?*

— *A tempo* (a temps), *1.º tempo* (primer temps), *lo stesso tempo* (el mateix moviment).

— *¿Què és calderó?*

— Un signe en forma de corba i amb un punt al centre. Col·locat sobre una nota o silenci indica una suspensió determinada de moviment.

(Exemples.)

29

— *¿Quines són les abreviacions mes en ús?*

— El *paràgraf*, el *da capo* (D. C.) i els *punts de repetició*.

— *¿Què és paràgraf?*

— *Paràgraf* és un signe representat així ¶

— *¿Què indica?*

— Quan es troba per segona vegada en una obra musical, indica que s'ha de tornar allí on s'ha vist de primer, acabant al trobar el mot *Fi*.

— *¿Què indiquen les inicials D. C. (da capo)?*

— Indiquen que des d'on es troben (final d'una composició) s'ha de tornar a començar-la, això és, tornar a son principi.

— *¿I els dos punts de repetició, què indiquen?*

— Col·locats abans d'una doble barra, indiquen la repetició del tros de música executat; col·locats després de la doble barra, indiquen la repetició del tros de música que es va a executar.

— *¿Què indica una barra inclinada al mig del pentagrama i entre dues ratlles divisòries?*

— La repetició del compàs anterior.

— *¿Com s'indica un compàs de silenci, sigui la classe de compàs que es vulgui?*

— Amb una *pausa de rodona*.

— *¿Com s'indica el final o termini d'una composició?*

— Amb una *doble barra*.

— *¿En quins altres casos s'usa la doble barra?*

— En els canvis de compàs, en modificar l'armadura i per a separar les diferents parts de què consti una composició.

(Exemples.)

30

— *¿Què és escala cromàtica?*

— La composta per distàncies de *semitons cromàtics* i *diatònics*.

RF-10-29